	ΑΠΟ 28/12/2020 ΕΩΣ 09/01/2021
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Δευτέρα 4 Ιανουαρίου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη **Σωστό**, για τη σωστή πρόταση, και τη λέξη **Λάθος**, για τη λανθασμένη.

α. Στην Πελοπόννησο κατά την περίοδο 1715-1821 αναπτύχθηκαν δύο μεγάλα δίκτυα πατρωνίας, στην κορυφή των οποίων βρίσκονταν οικογένειες προεστών.

β. Στη δεύτερη Εθνοσυνέλευση του Άστρους το 1824 συγκροτήθηκαν δύο ισχυρά κόμματα, των προκρίτων και των κλεφτοκαπεταναίων.

γ. Στην επανάσταση του Φεβρουαρίου του 1862 συμμετείχαν κατά κύριο λόγο αξιωματικοί, άνεργοι απόφοιτοι πανεπιστημίου και πολλά άτομα ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων.

δ. Στη δεκαετία του 1880 οι εκλογείς συνήθιζαν να ψηφίζουν πολιτικούς με επιρροή, εφόσον είχαν δηλώσει με σαφήνεια την κομματική τους τοποθέτηση.

ε. Στις 10 Οκτωβρίου 1935 ο Κονδύλης επιχείρησε στρατιωτικό κίνημα με στόχο την παλινόρθωση της βασιλείας.

Μονάδες 5

A2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

α. Πανελλήνιον

β. Κοινοβουλευτισμός στην Ελλάδα

γ. Εκλεκτικοί

Μονάδες 15

	ΑΠΟ 28/12/2020 ΕΩΣ 09/01/2021
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

A3. Ποια τα οφέλη της Ελλάδας από την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών;

Μονάδες 10

A4. Τι γνωρίζετε για τη δίκη των έξι και την παρέμβαση του Βενιζέλου;

Μονάδες 10

A5. Για ποιους λόγους οι ηγεσίες των κομμάτων μετά τη Μικρασιατική καταστροφή καταστρατηγούσαν το σύνταγμα και ενίσχυναν τους μηχανισμούς καταστολής;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

B1. Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε:

α. Τα προγράμματα και τις αντιλήψεις του Χαρίλαου Τρικούπη και του Θεόδωρου Δηλιγιάννη για την οργάνωση και τη λειτουργία του κράτους.

β. Τι προέβλεπε το πρόγραμμα του Χαρίλαου Τρικούπη για τον εκσυγχρονισμό της χώρας.

γ. Τις απόψεις του Θεόδωρου Δηλιγιάννη για την πολιτική ζωή, την κοινωνία και την οικονομία

Κείμενα

A. Η αντίθεση ανάμεσα σ' αυτούς τους δύο πολιτικούς δεν μπορούσε να γίνει μεγαλύτερη. Ο Τρικούπης ήταν ένας δυτικόφιλος μεταρρυθμιστής, ανυπόμονος να στερεώσει και να αναπτύξει την Ελλάδα οικονομικά και πολιτικά, πριν εμπλακεί σε ιρρεδεντιστικές^[1] περιπέτειες. Ο Δηλιγιάννης όμως, απόγονος μιας εξέχουσας οικογένειας της Πελοποννήσου ήταν ένας αποφασισμένος υποστηρικτής της «Μεγάλης Ιδέας».

Richard Clogg, «Σύντομη Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας», σελ. 136, εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα 1999.

^[1] ιρρεδεντισμός = αλυτρωτισμός

B. Το πρόγραμμα του κ. Δηλιγιάννη, ως εξηγγέληθη εις την Βουλήν, δύναται να συνοψισθή εις ολίγας λέξεις. Θα προσπαθήση, ειρωνεύοντο οι αντίπαλοί του, ο άνθρωπος να

	ΑΠΟ 28/12/2020 ΕΩΣ 09/01/2021
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

καταστρέψη εν διαστήματι ολίγων μηνών ό,τι ανιδρύθη διά τόσων κόπων εν διαστήματι μιας τριετίας, και να διαγράψη εκ του βίου της Ελλάδος μίαν όλην νομοθετικήν περίοδον, την γονιμωτάτην. [...] Είναι γεγονός ότι ο Δηλιγιάννης, ασχολούμενος με καθαρώς μικροκομματικά ζητήματα, ήτο πάντοτε ικανός να ζημιώσει το γενικώτερον συμφέρον. [...] Ο Θ. Δηλιγιάννης απέβλεπεν εις την πολιτικήν περισυλλογήν. Φαίνεται δε ότι μεταξύ των οικονομικών τας οποίας απεφάσισεν ήτο και ο περιορισμός κονδυλίων εξυπηρετούντων κατ' εξοχήν εθνικούς σκοπούς.

Σπ. Β. Μαρκεζίνη, «Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος», τόμος 5, σελ. 102, «Πάπυρος Πρεςς Ε.Π.Ε.», Αθήνα 1966.

Γ. «Στην ουσία, ο Τρικούπης εκπροσωπούσε τον εξευρωπαϊσμό της πολιτικής ζωής, ενώ ο Δηλιγιάννης την παραδοσιακή λειτουργία της. Ο Τρικούπης πίστευε ότι το κράτος χρειαζόταν πολιτική και οικονομική ανόρθωση, πριν γίνει λόγος για εμπλοκή σε αλτρωτικές περιπέτειες. Γι' αυτό και επεδίωξε να καταστήσει τη χώρα διεθνώς αξιόπιστη [...], να βελτιώσει τις επικοινωνίες με την κατασκευή σιδηροδρόμων και τη διάνοιξη του Ισθμού της Κορίνθου και να εκσυγχρονίσει το στρατό και το ναυτικό. Ωστόσο, ένα τέτοιο πρόγραμμα ήταν δαπανηρό [...]. Αυτό πρόσφερε εύκολο στόχο στο δημοφιλή και δημαγωγό Δηλιγιάννη, ο οποίος δεν είχε πρόβλημα να δηλώνει ότι ήταν αντίθετος προς οτιδήποτε υποστήριζε ο Τρικούπης. Η επιδεικτική λαϊκιστική ρητορεία του Δηλιγιάννη [...] χωρίς αμφιβολία εξέφραζε πιο πιστά τους ενθουσιασμούς και τους μύχιους πόθους του απλού πολίτη από τα αυστηρά μεταρρυθμιστικά προγράμματα του Τρικούπη».

(R. Clogg, Συνοπτική Ιστορία της Ελλάδας, 1770-1990, εκδ. Ιστορητής, Αθήνα 1995, σσ. 71-72)

Μονάδες 25

B2. Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να παρουσιάσετε:

α) τους παράγοντες, οι οποίοι έδωσαν ώθηση στο ελληνικό εργατικό κίνημα, από την ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα έως και την ίδρυση του ΣΕΚΕ

	ΑΠΟ 28/12/2020 ΕΩΣ 09/01/2021
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

β) τις αρχές και το πρόγραμμα του ΣΕΚΕ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α: Οί βαλκανικοί πόλεμοι με την επιστράτευσιν εἶχον νεκρώσει πᾶσαν σοσιαλιστικὴν ζύμωσιν εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Ἡ επιστράτευσις, ὁ στρατιωτικὸς νόμος καὶ αἱ ἔθνηκαὶ νίκαι μετέβαλον τὴν κατάστασιν. Ἄλλὰ συγχρόνως οἱ πόλεμοι ἤνοιξαν νέους καὶ ἀνελπίστους ὀρίζοντας καπιταλιστικῆς ἀναπτύξεως διὰ τὴν μικρὰν ἄλλοτε Ἑλλάδα. Καὶ μαζὶ μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς συγκοινωνίας, ἀναπτύσσεται καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξις. Ἡ σοσιαλιστικὴ ἰδέα ἐπανευρίσκει τὴν ἐκδήλωσίν της. Ἡ ἀπήχησις τῆς Φεντερασιὸν ἔχει καὶ αὐτὴ εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν. [...] Τὸ 1918 εἰς 700 καὶ πλέον μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἠσχολοῦντο περὶ τοὺς 70.000 ἐργάτας βιομηχανίας. Ἄλλοι 60-70.000 τοῦλάχιστον ἐργάται βιοτεχνίας καὶ ἐμπορίου δέον νὰ προστεθοῦν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν. Ἡ συντεχνιακὴ μορφή τῆς οἰκονομίας παρεχώρησε τὴν θέσιν της εἰς τὴν καθαρῶς κεφαλαιοκρατικὴν.

(Α. Μπεναρόγιας, *Ἡ πρώτη σταδιοδρομία τοῦ ἑλληνικοῦ προλεταριάτου*, ἐπιμ. Α. Ἐλεφάντη, Ἀθήνα: «Κομμούνα», 1986, σσ. 86, 110).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β: [ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΕΚΕ]:

«Τὸ συνέδριον τοῦ Κόμματος δέχεται: τὴν κατάργησιν τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ καὶ τὴν ἐκδημοκράτησιν τῆς νομοθετικῆς, ἐκτελεστικῆς καὶ δικαστικῆς ἐξουσίας, δηλαδὴ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας ὡς μεταβατικῆς περιόδου διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς σοσιαλιστικῆς πολιτείας».

(Γ. Κορδάτος, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐργατικοῦ Κινήματος*, Ἀθήνα: Ἐκδόσεις Μπουκουμάνης,⁷ 1972, σ. 315).

Μονάδες 25

	ΑΠΟ 28/12/2020 ΕΩΣ 09/01/2021
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Δευτέρα 4 Ιανουαρίου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A1.** α. Λάθος
β. Λάθος
γ. Σωστό
δ. Σωστό
ε. Σωστό

A2. α. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 63: «Η ύπαρξη των πρώτων κομμάτων ... εσωτερική ειρήνη.»

β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 72 - 73: «Όμως ανεξάρτητα ... προοδευτικά – συντηρητικά).»

γ. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 77 : « Οι Εκλεκτικοί ...σταθερές κυβερνήσεις.»

A3. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 96 : «Η Συνθήκη των Σεβρών ...απτή πραγματικότητα.»

A4. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 101-102: «Αμέσως μετά την ήττα ... θα είχε αποτέλεσμα.»

A5. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 103-104: «Οι ηγεσίες των κομμάτων ... κοινωνικές συγκρούσεις.»

	ΑΠΟ 28/12/2020 ΕΩΣ 09/01/2021
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B1. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 80-81: «Το τρικουπικό κόμμα ... κήρυξε πτώχευση.» και « Οι αντίθετοι ... παραγωγικές δραστηριότητες». (Βέβαια μοιράζουμε τις πληροφορίες του βιβλίου στο κάθε υποερώτημα)

Τα ιστορικά παραθέματα επιβεβαιώνουν την αντίθεση ανάμεσα στους δύο αυτούς πολιτικούς άνδρες. Αρχικά, όσον αφορά το ζήτημα του αλύτρωτου Ελληνισμού, ο Τρικούπης έχοντας δυτικές επιρροές και πρότυπα επεδίωκε την οικονομική και κοινωνική σταθερότητα της χώρας πριν προβεί σε κάποια ενέργεια, ενώ ο αντίπαλός του ήταν υπέρμαχος της Μεγάλης Ιδέας. Για τον λόγο, άλλωστε, αυτό ο Τρικούπης, όπως μαρτυρά η τρίτη πηγή, έστρεψε την προσοχή του στη βελτίωση της διεθνούς εικόνας της χώρας προβαίνοντας σε έργα υποδομών, όπως κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου, διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου, εκσυγχρονισμό στρατού και ναυτικού. Ένα πρόγραμμα, βέβαια, εξαιρετικά δαπανηρό που οδήγησε στην πτώχευση της χώρας.

Το πρόγραμμα, μάλιστα, αυτό του Τρικούπη μπήκε στο στόχαστρο της λαϊκιστικής πολιτικής του Δηλιγιάννη. Ήταν, εξάλλου, πάντα πρόθυμος να εναντιώνεται σε κάθε σχέδιο του αντιπάλου του και η πολιτική του απέδιδε, καθώς εξέφραζε περισσότερο τις επιθυμίες των απλών πολιτών, που δεν αντιλαμβάνονταν πάντα τις προσπάθειες του Τρικούπη για τον εξευρωπαϊσμό της Ελλάδας.

Αναφορικά, τέλος, με το πολιτικό πρόγραμμα του Δηλιγιάννη, πληροφορίες λαμβάνονται κυρίως από το δεύτερο ιστορικό παράθεμα. Ειδικότερα, γίνεται λόγος για την περικοπή χρηματικών εισφορών που αφορούσαν τις εθνικές επιδιώξεις, ενώ πολιτικά αποκαλύπτεται ότι ασχολούνταν με μικροκομματικές υποθέσεις. Θα μπορούσε, μάλιστα, να πει κανείς βασισμένος στις κατηγορίες των αντιπάλων του ότι το πρόγραμμά του ήταν περιορισμένο σε ιδέες και στόχους (*Το πρόγραμμα του κ. Δηλιγιάννη, ως εξηγγέλθη εις την Βουλήν, δύναται να συνοψισθή εις ολίγας λέξεις*) και ίσως επιζήμιο για την εξέλιξη και πρόοδο της χώρας.

B2. α) Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 46-47 «Η ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης ... Κόμμα Ελλάδος» και σελ. 97 «Οι υψηλοί δείκτες ... φτωχότεροι».

	ΑΠΟ 28/12/2020 ΕΩΣ 09/01/2021
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Οι παραπάνω πληροφορίες επιβεβαιώνονται και εμπλουτίζονται από το πρώτο ιστορικό παράθεμα, το οποίο παρουσιάζει κάποιες από τις αιτίες που έδωσαν ώθηση στο εργατικό κίνημα στην Ελλάδα και οδήγησαν στην ίδρυση του ΣΕΚΕ. Αρχικά, τονίζεται η πολιτική στασιμότητα λόγω των Βαλκανικών Πολέμων, η οποία αντιστρέφεται όταν οι εθνικές νίκες ανοίγουν νέους δρόμους στην ναυτιλιακή και εμπορική ανάπτυξη της χώρας. Επισημαίνεται, ακόμα και η πρόοδος του συγκοινωνιακού δικτύου που διευκόλυνε τις μεταφορές. Κάτω από αυτές τις συνθήκες δραστηριοποιείται και η εργατική τάξη, ιδίως όταν γνωστοποιείται η λειτουργία της Φεντερασιόν. Χαρακτηριστικοί είναι οι αριθμοί που φανερώνουν την αύξηση των βιομηχανικών εργατών, οι οποίοι οργανώνονται και αρχίζουν να διαμορφώνουν κομματική συνείδηση και κινητοποιούνται προς την διεκδίκηση των δικαιωμάτων και συμφερόντων τους.

β) Σχολικό εγχειρίδιο, 97-98 «Το 1918 ιδρύθηκε ... Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε.).

Το δεύτερο ιστορικό παράθεμα παραθέτει ορισμένες περαιτέρω πληροφορίες που αφορούν κυρίως στην τοποθέτηση του ΣΕΚΕ σε επίπεδο πολιτικής. Ειδικότερα, γίνεται λόγος για την αποδοχή από το κόμμα της κατάργησης του βασιλικού θεσμού και την δημοκρατική αναγνώριση του διαχωρισμού των εξουσιών στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης Λαϊκής Δημοκρατίας. Τονίζεται, μάλιστα, με σαφήνεια, ότι στόχος του σοσιαλιστικού εργατικού κόμματος είναι η δημιουργία μια σοσιαλιστικής πολιτείας, για την υλοποίηση της οποίας ενδιάμεσο στάδιο κρίνεται η ύπαρξη μιας λαϊκής δημοκρατίας.